

HATÁRSZÉLI

POLITIKAI HETILAP

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL 7 ÓRAKOR.

Felolvasó szerkesztő:
MAGYAR BÁLINT

Szerkesztőség: Rákóczi-ucca 8. sz. Kládóhivatal; Tely-ucca 5 sz.

ELŐFIZETÉSI ÁR
helyben házhoz szállítva, vidékre postán küldve:
Egész évre 52 K | Negyedévre 13 K
Félévre 26 K | Egyes szám 1 K
Külföldi előfizetéseknél a postabér megtérítését kérjük.
Hirdetéseknél díjazabán szorít. — Nyilváltór auronkint.
A nyilváltór és hirdetésdíjak előre fizetendők.
TELEFON SZ: 37.

UJSÁG

SZILÁNKOK.

A KASSAI UJSAGBÓL idézzük a múlt heti szlovénközi kommunista sztrájkra vonatkozó néhány sort, amelyet a ruszinkóra is alkalmazhatunk. „Ha a munkásság tündönni kezdi azon, hogy miért volt a sztrájkra szükség, nem tud választ találni. Csak halványan dereng fel benne a sejtélem: valami becsapás történt itt, valami árulás a munkásság ellen, valami híványosság azoknak a részéről, kik ma a munkásvezérek köntösében a fórumon állának és a szocializmust nem tekintik egyének, mint piszkos kis fizetelmek jól jövedelmező fejésteheének”. — Ismételjük, ezt nem mi fogalmaztuk meg, ez a Kassai Ujság Fórum-írójának, dr. Kendi Zoltán szocialdemokrata írónak a tollából került ki, bárha szóól-szóra mi is aláírjuk. Mert a munkásság szempontjából ennek a sztrájknak semmi értelme sem volt. Hogy a prágai törvényszék visszarendelje a prágai szociáldemokratáknak a kommunizmus által erőszakkal elvett otthonukat, nyomdájukat és könyvkereskedésüket, — ahhoz a prágai törvényszéknek joga volt, mert a csehszlovák állam nem kommunista állam, itt kommunizálni nem szabad. Hogy egy ilyen eset után miért kellett a munkásságot sztrájkba vinni, igazán nem értjük. Ha csak nem azért, hogy a munkásság érdekeinek ártsanak, mert minden fiaskó árt annak az érdekeltségnek, amely azt a fiaskót váltotta. A sztrájkba állott munkások tegnap egy napi bérrrel kevesebbet kaptak.

A KISEBBSÉGI VÉDELEMRE vonatkozó szerződések, amelyek a nagyközségekkel Csehszlovákia is megkötött, még mindig nem hozták a legteljesebb nyilvánosságra. Azonkívül, amit elvéve, szevelényekben olvastunk, nem sokat tudunk. Pedig minden községnek, minden kulturintézménynek is ismernie kellene már teljes szövegében azokat a szerződéses kötelezettségeket, amelyeket az állam a kisebbségeknek nyújtandó jogokra nézve magára vállalt. Csehszlovákia már nemcsak aláírta, hanem jóvá is hagyta ezeket a védelmi szerződéseket. A nyilvánosságra hozatal késik, de annál inkább napirenden vannak olyan események, amelyekről mi azt hisszük, hogy azok kisebbségi sérelmek. Az állam érdeke is volna, hogy t. d. j. miközben van és mihez nincs jogunk. Így jogunk van mindig sérelmet tételezni fel és jogunk van azt hinni, hogy a szerződéseket azért nem hozzák nyilvánosságra, hogy ne tudjunk jogainkról és ne merjük meg csak panaszt sem emelni. Nem tudjuk, mik a mi irott jogaink; de tudjuk, hogy mik a mi természeti jogaink; tudjuk, hogy amint a csecsemőnek joga van az anya tejéhez, úgy nekünk is jogunk van a magyar kultúrához, iskoláinkhoz, intézményeinkhez, magyar közigazgatási tisztviselőinkhez, tanítóinkhoz és papjainkhoz, — és mert mindezeket természeti jogainknak tudjuk, azért nem tehetünk róla, de akár adják ki azt a hivatalos írást, akár nem, mi mindannyiszor keresni fogjuk azt a fórumot, ahol tiltakozni lehet, valahányszor a jogainkban megrovídván érezzük magunkat. Tiltakozni fogunk ha lesz írás, az írás alapján, ha nem lesz, akkor is tiltakozni fogunk az — igazság és a jog nevében.

A CENZURA törlötte egy hónappal ezelőtt azt a levelet, amelyet Csaslavban lévő magyar katonafilmek írtak a Határszéli Ujság utján az ungváriaknak. Mi már átéljük életünk felét, de ilyet még nem értünk. Ha egy város fia megemlékeznek az otthoniokról és ezt közös levélben tudomásukra adják: úgy-e hogy ebben senki államellenes cs. lekést nem láthat és ha netalán ezek a katonafilmek elpanaszkodnak a levélben szülőiknek és testvéreiknek,

Talán inkább a panaszkának megszüntetésére kellene gondolni és az irányban tenni. A levelet, amit hozzánk írták, törlötte az ungvári cenzura, de a többi, amit másoknak címeztek, nem törlték a többi városokban és azok naponta jelennek meg. Talán a mi közönségünk is megérdemelte volna, hogy fiaink levelet olvashassa. Es ennek nyoinán talán egy néhányval több csomagot és több magyar könyvet és olvasmányt küldtek volna karácsonyra Csaslavra. Fiaink ezt epedik legjobban a hazajövés után. Hazajönni és addig is hirt tudni az otthoniokról: ez az a nagy kívánság, amit már elárulni sem szabad.

A mi keresztényszocialista és magyar politikánk.

Annyit innak rólunk és annyit foglalkoznak velünk, már mint lapunkkal, személynélkül és politikánkkal, — hanem egyuttal annyi meg nem értésnek, félreértésnek és rosszakaratú beállításnak vagyunk áldozatai, hogy magunk és az ügy iránt való kötelességünknek érezzük ez alkalommal azzal foglalkozni, milyenek tudjuk és tartjuk mi a mi keresztényszocialista és magyar politikánkat, vagyis hogy milyen az a valószínűség?

Az U. K. gyanus hingszerű és apfellelt közönségesen komisz, ringó-politikus zsidó kiadója szerint a mi politikánk semmi egyeből nem áll, minthogy a legjobb slájer példájára éjjel-nappal kést fenünk, amit a zsidók torkára szántunk. Ezzel a megtevényedet és amellel — ismételtelen mondjuk — ringó-politikus hasziddal nem is foglalkozunk. *Ehez csak egy szavunk van: tiszt. zsa magát a cseheknek való 1919 május elsején tett beadványa úg. ében, de nem úgy, mint lapjának legutóbbi számában tette, mert ott nyilván ngy másik loyaltási n-llatkozatra gondol, amiről mi máig nem is tudunk. Az eset, amiről mi tudunk, sül os eset, alább le is fogjuk közölni, de de ha ez a nyilatkozat megjelenik, akkor ó már hűlség is megszűnt magyar lenni, de talán még zsidó is, csak ennyit mondunk.* Ilyen emberrel mi komolyan már nem foglalkozhatunk, de vannak még mások, akiknek szükségének látjuk irányelveinknek, valamint keresztényszocialista és magyar politikánknak nagy vonásokban való bemutatását.

A magyar pártok szövetségének ügyvezető elnöke — mivel szétfoglalt beszédjét el nem mondhatja — a Jogpárt hivatalos lapja és más lapok utján írásban teljesíti ezt a kötelességet és tti nyilván reánk céloz, amikor a ker. szocialisták egy részének — az ő szavai szerint — *antiszemléta részének* politikáját ellíti. Más jelekkel is elárulta már az elnök ur, hogy a mi munkánkban egyebet nem lát, csak antiszemizmust. Mi ugyan már erre is sokszor megfelleltünk, a vádat visszautasítottuk, hozzá nem értő emberek feüleltésének tartottuk, hogy politikánkat úgy ítélik meg és ezt mondjuk ma is, most is, bárha most egy olyan vezető férfiuól halljuk a vádat, mint dr. Korláth Endre. Mi sokat foglalkoztunk a zsidókkal és a zsidókérdéssel, hanem ez még nem antiszemizmus. Kitalált, hamis beállítás az hogy mi zsidó és zsidó között sohasem tetünk volna különbséget, bár munkánk nem állhatott abból, hogy mindig csak ezekkel szemben való elismeréseket mondjunk. És ha foglalkoztunk, hogyan foglalkoztunk a zsidó kérdéssel? Körülbelül olyanféle megoldásról láttuk mindig helyesnek, mint a liberális Wekerle Sándor, akit talán még Kreizler sem mondhat heccváplánnak.

A zsidókérdés egyetlen helyes megoldása Magyarországon Wekerle Sándor szerint az, hogy a keresztények fokozott erővel tanuljanak, dol-

gozzanak és szorgalommal egykezzenek egyes zsidók esetleges jogosulatlan terfoglalásait visszazsoritani. Egyes zsidók tenyeiért és cselekedeteiért nem lehet felelősségre vonni az összeséget. Ha néhány zsidó túlságosan előrejutott és nem akar hátrább vonulni, az *orrukra kell koptítani*. Ezt nem mi mondjuk ezt a liberális Wekerle mondja. Ha egyes zsidók túlságosan előre jutottak, az orrukra kell koppintani. Nos, és mi egyebet célozt a mi eddigi munkánk, minthogy a keresztényeket öntudatra és a benünket túlságosan kihasználni és a nyakunkra nőni akarókat szerényrege tanítsuk? Mi egyebet céloz a mi munkánk, mint amit Wekerle is helyesnek és szükségesnek talál? És akkor hát kinek van igazza? Wekerle, ha nem is a nemzeti többtermelés szempontjából, de *szocialista és humanisztikus* okokból jónak látja, hogy egy szocialista reform által egy józan, művelt munkás-és gazdaosztály alakuljon ki. Tehát szocialista és humanisztikus okokat emleget az örökké spekuláló Wekerle és azokat — előbbi főfogásait megtagadva — *főbe helyezi a gazdasági és egyéb politikánknak*. Nos, hát a mi felvilágosító munkánk is a keresztény világfelfogás alapján megfontolástól szocialista és humanisztikus, de hozzá még erkölcsi célokat tart szem előtt és ezeket mi is ebbe helyeztük minden más politikánknak, a *keresztény erkölcsi részét* még a magyar politikánknak is, mert nekünk itt több olyan keresztény, mint magyar testvérünk van, akik nyomorognak, akikkel szemben a régi társadalmi rend igazságtalan volt, akiket kihasználni és lötkretenni, félrevezetni segített. Ilyen értelemben vagyunk mi intrázigens keresztényszocialisták, akik védelmét akarjuk szolgálni elsősorban az itt jelenleg legsanyarubb helyzetben élő ker. magyarságnak, de akarjuk szolgálni védelmét a ker. szlovák és ruszin testvéreinket is és velük együtt minden nem-kereszténynek is, aki ezt megérdemli, aki ellenünk és világnézetünk ellen nem harcol.

Valljuk, hogy az itteni keresztény magyarság megerősödését nem gyűlölettel, de nem is egy-két ringó politikájú zsidónak a megnyerésével, hanem a ker. gazdasági és munkos-szervezetek kiépítésével és megerősítésével fogjuk elérni. Aláírjuk, hogy ebben a munkában sok zsidó velünk együtt működhetik, de kimondjuk azt is, hogy ezek nem azokból fognak kitelni, akik Gallileista szellemben nevelkedtek, de nem is azokból, akik csak a gazdagodás végyától üzve állnak, ha állnak, magyar vagy keresztény társaságba. Ha ezek külön politikai vagy gazdasági szervezetekbe csoportosulnak, mi azt a mi szervezeteinkre nézve egészséges dolognak látjuk és nem siratjuk őket. Ha ezek megtagadják korábbi magyarságukat, okul használatra fel, hogy valaki szemükbe mondta az igazságot, ha gyermekeiknek zsidó iskolát állítanak, mi azt sem bánjuk, hiszen a mi szervezeteinket és politikai csoportjainkat *nem közkereseti társaságnak*, nem üzletnek, hanem a lélek kategorikus imperatívusának tartjuk és legyen büszke bárki is közülük, de közülük is arra, hogyha ott kiválóan szeretettel teljes fogadásban részesül.

Ez a mi keresztényszocialista és magyar politikánk. Nem büszkélkedünk azzal, hogy kik és milyen számban állanak mögöttünk, de hisszük, hogyha szívére tett kézzel kelene esküdni minden keresztény magyarnak, hát hamis esküt tenne az, aki ezek megfontolása után is arra esküdne, hogy mi semmi egyebet sem tetünk, csak a zsidók ellen szitjuk a szenv-délyeket. A magyar pártok szövetségétől és szövetségének elnökeitől is elvárjuk, hogy nyilvan kijelentsék: antiszemitanak tartja-e ezt a keresztényszocializmust, vagy nem? Ha annak tartja, akkor politikánknak csak magyar vonatkozásaiban lehet közös dolgunk, de hisszük, hogy még így is nagyobb javára leszünk,

mint milyen javára van a magyarság ügyének az U. K. kiadója, *akt 1919 május 1-én szüneteltetve* *felkutatkozott* *Mojsz szupannak, mikor arra kéri, hogy lájja munkatársával egy cseh hivatalnokot, a magyarságnak egyik legnagyobb ellenőgét engedje át.*

Ez az, amit mi másfél éve tudunk Kreizler-ről, de idáig elhallgattuk. Most már nem hallgatjuk el, mert amit ez a minket drödi módra gyűlöb ember nap-nap után elentük ekövet, az már tühretellen. És a „magyarság érdeke” címén mer gyaláznai bennünket, az aki már másfél évvel ezelőt cseh hivatalnokkal akart magyar lapot írtni! A magyarság érdekét a szívünkön viseljük, Korláth Endrénének a magyar lapokhoz intézett sorait mi is értjük és rajtunk sem fogjuk, hogy a többi magyar lappal együtt mi is kivégjük részünkét a közös munkából, de ez nem azt jelenti, hogy egy ilyen gyanus ember gyalázódásait tovább hallgassuk és vele akarjunk együttműködni. Kezeink között van az írott bizonyíték, hogy ezt nyílt magyar embernek tennie nem szabad.

Magyar világszervezkedés.

A világ tizenötmilliónyi magyarának fele a jelenlegi magyar határon kívül, tehát idegenben él. Bármilyen szélszörtán él is egy nép, ha szervezkedik, egységes és erős tud maradni. Erősebb, mint talán gondolnk. Bebizonyult ez a világháboruban, amikor a hazájukon kívül élő szerbeknek, horvátoknak, cseheknek, románoknak és lengyeleknek a nemzeti cél érdekét szolgáló külföldi együttműködése az otthon levőkkel óriási eredményekre vezetett. A magyarnak is voltak idegenbe — Németországba, Amerikába — szakadt testvérei, de ezeknek munkája nem volt elég tudatos, elég rendszeres és az osztrákokkal való közösség miatt nem volt független és — magyar. Most inkább, mint valaha *meg kell és meg lehet alkotni a magyar világszervezkedést*, mert egyrészt felszabadult a magyar az osztrák gyámság alól, másrészt elég szerencsétlen lett ahhoz, hogy a közös szerencsétlenség összekötésén és együtt tartson mindnyájunkat. Elvesztettük a véres csatát, amelybe szívünk ellenére rántottak bennünket, de győzhetünk, ha összetartunk a munka versenyében. Magyarak, egyesüljétek! Magyarak, teremtsetek meg a minden magyarok igaz testvériségét. Az egész világ minden magyarja egyetlen testvéri szervezetben tömörüljön, amely szervezetnek jelszava: *Maradj mindig mindenütt magyar!*

Ezt a nagy testvéri összetartást az 1918 decemberében alakult Külföldi Magyarak Szövetsége a következő eszközök segítségével akarja szolgáltni:

Felhívja a magyar határokon túl élő magyarokat, hogy erősítsék a meglévő külföldi magyar egyesületeket és alakítsanak bármely helyi vagy nemzeti céllal új magyar egyesületeket. Minden külföldi magyarnak bele kell tartoznia valamely magyar egyesületbe és minden külföldi magyar egyesületnek összeköttetésben kell állnia a Külföldi Magyarak Szövetségének nagytanácsával. Így lesz együtt és így határoz teljes egységben és alkotmányosan a világ minden magyarja a magyar célokért.

Felhívja a Külföldi Magyarak Szövetsége a magyar határokon túl élő magyarokat, hogy a magyar egyesületek erejével mindenütt létesítsenek olyan *intézményeket*, amelyek a magyar kulturának terjesztői lehetnek. Így: az óvodától kezdve az iskolák minden fajtát, magyar sportköröket, egyesületi és kölcsönkönyvtárakat, magyar ének- és zenekarokat, színtársulatokat. Az iskola a nemzet legerősebb vára, ahol magyarok laknak, ott magyar tanítás legyen, különben felneveltek és gyermekek egyaránt elvesznek a magyarság számára. Nemcsak magyar elemi, hanem minden fajta magyar szakiskolára is szükség van, főképpen magyar mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi, nyelvi és továbbképző szaktanfolyomokra.

Mindenekben tanácsot, utbaigazítást, stb-t készségesen ad a Külföldi Magyarak Szövetsége; mindezek elsősorban tartja szándékosságoknak, de gondolt még sok egyébre is. Gondoskodni kíván arról is, hogy a külföldön elhalt magyarok hagyatékát kikutassák és az életben lévő hozzátartozók javára haszerezétek és ezzel az elkallódó vagyonok jogos tulajdonosai számára megmentessenek. *A külföldön elhalt magyarok özvegyeinek és árváinak támogatása, esetleges hazavitele és otthon való elhelyezése és gondozása* is egyik legsürgősebb feladata a Külföldi Magyarak Szövetségének. De nemcsak az ilyen gondviselők nélkül maradtokat, hanem minden visszavándorolni szándékozót haza akar segíteni a Szövetség, természetesen akkor, abban az időben, amikor az a legmegfelelőbb. A visszavándorlók számára az anyaországban mindent előre biztosít. Érdekes az a gondolat is, amely a vissza-

vándorlók hazasegítésére közvetlenül is indítja a Szövetséget, amikor így elmélkedik: — A külföldi magyar különb, mint az otthoni. Külföldön a magyar csak a maga szorgalma, becsülete, tudása után lehet valamivé. Odahaza: a család, a rokonság valamivel mégis csak segítik. Külföldön a magyarnak kinnal, fáradsággal kell megtanulni az idegen nyelvet. Odahaza: azt a nyelvet, mellyel kényerét megkeresheti, az anyatejjel szívja magába. Akármint tanult is otthon a kivándorolt, külföldön sok utat kell még megtanulnia, minden egyes filléért tízfillényit tűrnie, kitartania és dolgoznia. Otthon méltányolják a tehetőséget és ismerősök. Az ismeretség maga szárnyat ad a boldoguláshoz. Idegenek között kemény munkával, lágy alázatossággal csak lassan tud eljutni odáig, hogy megismerjék és elismerjék. Külföldön minden kivándorló magyar újra születik és új embert csinál magából, rendszeren különbet, mint a régi volt. Ezért a külföldön éveket töltött magyarnak visszanyerése nagy nyereség a nemzet otthon való nagy tömbjére nézve. Ezekből az otthoniak sokat tanulhatnak, az ő újok szerint esetleg szintén vándorutra is elindulhatnak, de csak azért, hogy mint azok, úgy ők is meggyarapodva tudásban, jószágban térhessenek majd haza.

Ez a nagyon igaz, nagyon érdekes gondolat vezeti a Külföldi Magyarak Szövetségét a visszavándorlók segítésére, de majd csak akkor, ha otthon minden rendben lesz. Addig a főbb program, hogy odakint jó magyaroknak tartsák meg őket a fentiekben említett egyesületek, intézmények és a *magyar világsajtó* és magyar könyvek által, amely újság- és könyvirodalomnak a Szövetség igen nagy jelentőséget tulajdonít.

A magyarak világszervezkedését a németországi 200,000 magyar érteite meg legelőbb. A Bund der Ungarn in Deutschland már csodálatos eredményeket ért el, amire itt most ki nem térhetünk. Jelszavuk: „Minden poklokban keresztül is magyarok maradjunk és magyar hazánkert még csak azután akarunk áldozni és cselekedni!”

A németországi magyarak jelszavát, valamint a „Maradj Mindig Mindenütt Magyar” buzdítást a Magyarországi jelenlegi határain kívül élő minden magyar érti és átérzi. Atérezzük azt annál inkább mi is, minél kevésbbé akarják nekünk megadni a békeszerződésben biztosított kisebbségi jogainkat. Az új államoktól, amelyekbe akarattunkon kívül egy külső kényszerítő ok miatt jutottunk, ez a nagy világszövetség is segíteni fog nekünk kicsikarni azt, ami bennünket jogosan megillet.

Hogyan lett

Rothschildból — Rothschild?

A nagytőkések veszik hasznát a háborúnak és a zavaroknak.

A Rothschild-ház alapítója, Maier Anselm fiait közt a legkitűnőbb helyen kétségkívül a harmadik fia, Nathán áll 22 éves korában elhagyta hazáját és Manchesterben egy kicsiny boltot nyit, mint bankár és pénzügyelő. Frankfurtból alig egy ezer forinttal utazott el és ezzel kezdte meg üzletét. A körülmeleg felette kedvezők voltak rá nézve, s öt év leforgása után 200,000 font sterling szerzeménnyel települt át Londonba, ahol rövid idő alatt oly jelentőségre emelkedett, hirtel, hogy Levi Barnatt Cohen, a City-mágnások egyike vejjél választotta. Az ő tulajdonképeni tere az országos kölcsönnel való spekulálás volt. Hogy a lehető leggyorsabban kaphassa a híreket, posta-galambokat használt s ezzel egyidejűleg egész sereg tevékeny ügynököket szerzett, kiknek kötelessége volt követni a hadseregeket mindenfelé, s naponként, vagy ha kívántatott, óránként tudatni a megtörtént legfontosabb eseményeket, győzelmeket és csatavesztéseket, a posta-galambok szárnyai alá rejtett írásjelek által. Ez időtől fogva minden irányban röpököttek szárnyas futárjai, míg ügynökei gyorsan vitorlázó sajkákon vitték s hozták a pénzt a német, francia és angol partok közt.

A legzavaragabb aratás ideje Napoleonnak Elba szigetéről visszatértekor állott be. — „100 napok” alatt Wellington seregéhez csatlakozva Belgiumban tartózkodott, és pedig a harctér közelében. Pénzsumáját még a harctér veszélyei sem voltak képes elnyomni. Junius 18-án 1815. Brüsszelben lovat bérelve a watterlói tere lovaglás s egész napon át a Hougoumont melletti halmon tartózkodott, hogy a csata menetétől szemmel kísérhesse. Láta, mint tőr előre és húzódik vissza a francia sereg. Midőn a nap hanyatlani kezdett, a szövetségesek ügye felette rosszul állott, de annál dicsőbb volt kimenetele. Ugyanazon pillanatban, midőn meghallotta Napoleon a poroszok közeledésének híré, s később a nap lementével meglátta Blücher és Welling-

tonnak Belle-Alliance magaslatán való összelátkozását, e pillanatban elragadtatva kiáltott föl Nathán: „A Rothschild-ház megnyerte a csatát!”

Legott, felült lovára, mely egész napon nyergelge állt rendelkezésére, ellovagolt s ment egész éjszakán át, egész reggelig. Ostendébe érve egyetlen hajós sem merte felpartra tenni a borse nagymesterét. Hiába ígért a bankár 5—600, sőt 800 frankot is egy-egy hajósának. Végre ajánlott 2000 frankot, s az akku meg volt. Egy szegény halász, hogy felesége és gyermekeinek megszerezze amaz összeget, kockára tette életét.

A törékeny bárka, mely Caesart és szerencsésjét hordta, röpült a hullámokon. Hirtelen követkekezett kedvező szélfordulás sietette az utazást. A hold még nem jött fel, midőn Nathan Davenport kikötött. Itt anélkül, hogy csak legkisebbet is nyugodott volna, a leggyorsabban járó lovakat bérelte magának, hogy mielőbb Londonba érjen. Londonba érkeztekor még setét volt, és setét aggodalommal voltak elteve a szivek is. De sötétben mint bárki, nézett ki Nathan, midőn Junius 20. a Cityben megjelent s a börzén szokott oszlopához támaszkodott. Még legbizalmasab barátainak sem mondta az igazságokat, hanem csak néhány szót uttogott velők. „Annyi bizonyos — hallják a hallgatók, hogy Blücher 17,000 emberével a Ligny melletti csatában Junius 16. és 17. megverett Napoleontól s hátrálásra kényszerítetett; az ég tudja, mi történt Wellingtonnal.”

E vesztéshe hír mint futó tűz terjedt el, s mélyen, mindig mélyebben slyedt az árfolyam. Rothschild Nathán ismeretesebb ügynökei másokhoz hasonlóan árulják, sőt másoknál is aggasztosabbaknak mutatják magukat érték-papírjaik gyors elidegenítésében. Nathán ismeretlen ügynökei pedig újra megvesznek mindent, amit eladásra kínáltak. Junius 21-én Nathán papírsekrejnyeivel meg vannak töltve. Egy órával később érkezik a kormány futárja a belle-allianci győzelemről való tudósításokkal, azaz két nappal Nathán Angliába érkezése után.

A Hougoumont melletti halmot a biztos győzelem tudatával elhagyott részvény-tulajdonos volt az első, ki a börzén e szerencsés eseményről értesítette barátait, s egy órával előbb terjesztette ennek híreit, mint ez a nagy közönség előtt ismeretes lett. Alig szükséges említeni, hogy az értékpapír ára gyorsabban emelkedett mint ahogy leszállt, mielőtt a belle-allianci csatáról szólt hivatalos jelentések előterjesztettek, s hogy Nathán egy millió font sterlinggel gazdagabban támasztotta hátát a londoni börze-terem déli részében álló oszlophoz.

A nagytőkések veszik hasznát a háborúnak és a zavaroknak. Aki zavarokat csinál, még ha proletárnak is mondja magát, a nagytőkét gyarapítja. A forradalom és háború nélküli fejlődés teheti csak tönkre a nagytőkét.

Korlátot és világitást

a Vasut utcába!

A hatóság illetve a Vasutigazgatóság figyelmét felhívjuk arra az elengedhetetlen sükségre, amit a Vasut utca tájára kíván az utazók érdeke és a közbiztonság.

Mindenki tudja, hogy naponta több esteli, illetve éjjeli vonat indul el innen és érkezik Ungvárra Ezekhez a vonatokhoz sokan mennek ki, eluazók és érkezők várók, valamint sokan jönnek be az egyes éjjeli vonatokból a városba, — hiszen nagy város, főváros vagyunk. De milyen veszedelmeken megy az át, aki éjjel a vonathoz baktat. A sorompónál megszünik a villanyvilágítás, mert ott már a gerényi határ következik és a villanytelep nem köteles arra, hogy ő a gerényi határon is világítson. A sötétség még csak az egyik veszedelmet jelenti arra nézve, akinek a vonathoz, vagy a vonatból a városba utat van. Azt a veszedelmet jelenti a sötétség, hogy az egyedül bandukoló rablók kezeibe esik, hogy kifosszják, hogy akárhány ismeretlen ember eltéved és elkési a vonatot stb., mint ahogy már nem egyszer megesselt. De ott van a másik veszedelem is: a nyaktörés és elnyomorodás veszedelme. Ott rejtőzik az elnyomorítás rettenetes szörnye éjszakánként abban a feneketlen ménkőnyárok áróban, amely a Vasut utcának a legnagyobb disze, különösen, hogyha víz és pocsolva is büzlök benne. Hogy miképen lehet ilyen állapotot tűrni egy fővárosban és egy főváros vasuti állomása mellett, el sem képzelhetjük. Amikor még egyszerű kis vidéki városka voltunk, amikor még garaszkodni kellett, amikor talán még pénz sem kellett volna fizetni az anyagért, a láért, akkor nem csináltunk korlátot a ménkőnyárok partjára, nem gyújtottuk a lámpát a Vasut utcába, mert egyszerű nyárspolgárok voltunk, kis forgalommal, apró tolvajakkal, de most már fővárosi polgárok vagyunk, akikre nagy-nagy

tolvajok is lesnek a sötétben. most már elengedhetetlen, hogy a Vasut utca éjjel ki legyen világítva és az árok felül is bebiztosítsanak bennünket.

Követeljük a lámpákat és a korlátot, követeljük életünk biztosítására, amely utóvégre is lehet olyan becses akár a városra, akár az államra nézve, hogy annak fentartásáért és testi épségünkért az állam, a város, vagy a vasut adozzatot hozzon. Követeljük a lámpákat és a korlátot vagyunk, pénzünk biztonságára, valamint a város kereskedelmi forgalmának nagyobb elősegítésére. Tegyük lehetővé néhány iv-lámpával, hogy ha már van éjjel is vonat, *merjék* az emberek az induló vonatokat kereskedelmi stb. utakra föl is használni, elindulni s elmenni. Hogy milyen alappól? . . .

alakítsanak részvénytársaságot, avagy vessenek ki az innen elutazókra és ide érkezőkre külön luxus-adót, esetleg adóztassák meg e célra külön csak az agglégányokat, vagy a 18 éven aluli hajadonokat, vagy a száz éves Mathuzsálemeket; de valami forrásból világosságot és korlátot kérünk a Vasut utcába, mert különben olyan rossz hírt csapunk ennek a városnak és ennek a világrésznek, hogy ide többé soha senki sem mer majd eljönni és Ungvár egyszer csak azon veszi észre, hogy ő a világ végén és azon a bizonyos Operenciás tengeren túl az a város, amit a kutya sem ugat meg, mert nincs világítás a Vasut utcában és nincsen korlát egy a pokolnál is mélyeb b. sztrnyű árk partján.

A „fekete szégyen“.

A német nők jajszava a szerencsén „megszállók“ garázdálkodása ellen.

Hírt adtunk (de a cenzura törölte) azokról a borzalmakról, amelyeket a pfalzi német városok női lakosságán a megszálló szerencsén csapatok elkövetnek. A franciák, úgy látszik, örömeiket lelik abban, hogy Európa legkultiváltabb népe fölé négereket helyeznek feügyelők gyantá. A négernek szexuális garázdálkodásáról most egy amerikai nő, *Miss Ray Beveridge*, egyik amerikai segítőakció tagja, aki a megszállott területen járt, így ír:

— Tény, hogy azoknak a gyermekeknek, akik a francia megszállók garázdálkodása következtében látják meg a napvilágot, hatvan százaléka vérhajjal fertőzve jön már a világra. Tény, hogy kevertfajú gyermekek rendszeren mindkét szülejüknek rossz tulajdonságait öröklék. Tény, hogy a marokkóiak rosszabbak, mint a többi feketék. Tény, hogy a fehér-francia gyarmatcsapatok brutális és vadállóság dolgában még fekete bajtársaik is felléptülnek. Tény, hogy a kevertfajú gyermekek születési száma a megszállott területen mindinkább gyarapodik s hogy e gyermekek apái, akár francia tiszték, akár franciá négerék, minden egyes esetben vonakodnak a gyermekről gondoskodni s egyszerűen a *Code Napoleon*-ra hivatkoznak. Tény, hogy ezek a gyermekek mind a lakosságnak terhére vannak. Tény, hogy a szerencsén katonák fehér német nőket levárnak az utcák járdáiról s ha ezek nem azonnal engedelmesskednek, puskájuk tusát rávájják a nők lábára. Tény, hogy a szülők leányait, a tanárok ifjúságövédeküket, a papok és a rendőrség az ifjúságot nem vonhatják kérdőre a feketékkel vagy franciákkal való érintkezés miatt, mert ez azonnal a Grande Nation megsértését jelentené. Tény, hogy az erkölcsrendészet a fiatalokrukon elkövetett erkölcsi bűntényeket sem üldözheti, mert ez is a franciák megsértése lenne. Tény, hogy a fegyveres fekete katonák a fegyvertelen keresztény lakosságot terrorizálják.

Németországban külön *Notbund* alakult a keresztény nők védelmére a „fekete bűnrel“ szemben. Ennek a Notbundnak egyik müncheni gyűlésén egy *Disler* nevű szónok a következőket mondta:

— A „fekete szégyen“ hirdeti számtalan levél, újságcikk, statisztika és képes folyóirat. A „fekete szégyenről“ beszélt minden férfi, aki a Rajnán túl a szerencsén előtt kénytelen volt zsebeit kiüríteni, és minden nő, aki . . . A „fekete szégyenről“ szólnak menekült családapák aggodalommal odavezelt ceruzagyűzetet; a „fekete szégyentől“ reszketnek német leányok ajkai, akiket a meggyaláztatás a tébolyodásba kergetett.

A „fekete szégyen“ sir száz és száz rövid, franciáktól megcenzúrozott gyászjelentésből, megölt német nők égbekiáltó jajszavából, sorokból a Saar-ból a Rajnából, Mezeiből vagy a szemétdomb alól huztak ki a „fekete szégyenről“ beszél az erőszak amilyen egy hétéves fiú, egy 11 éves leányon, egy 82 éves agglégányon követte el, vagy amelyet egy fiatal családleányon hét vagy még több szerencsén elkövetett. A német leányokat cselel csajlák az izletkekből a nyomorba és szégyenbe. Van úgy is, hogy-egy német hivatalnokot kiutasítanak; 24 óra alatt köteles vgrehajtani a kiutasító parancsot. Neje és leánya azonban otthon maradhatnak. A butorok színtelen otthon kell hagynia. Ezzel aztán kéjtanyákat rendeznek be. Naponta 5 föl 9-ig kötelesek az így megfogott leányok dolgozni. . . Ezek előtt a házak előtt ott állnak hosszú sorokban a szerencsének. A négerék nagyrésze vérhajjal van tele. A német kormány kénytelen számukra francia parancsra kéjtanyákat rendezni be. Ezeket német fával fűtik, német borral, német pénézsel, és német nővel látják el. Ludwighafenben a szerencsének háznak lakóját rakták ki egyszerűen az utcára s a lakásokat bűntanyákká alakították át.

Ez az „emberiség győzelme a barbárság felett“, amelyre a franciák anyji joggal lehetnek büszkéek. S ezen az alapon beszélhetnek fehér terrorról azok, akik a világtörténelem legsötétebb fekete terrorját szakaszják védtelen német nők nyakára.

UJDONSÁGOK.

A szülei ház.

I.

*Túl az Oceanon,
Még azon is túlnan,
Ott van elmetve
Ifjúságom, multom.
Ottan van egy kis ház
A Kárpátok a ján —
Mikor megszülettem,
Mért hogy nem szakadt rám!?*

*Szevénység hazámból
Nem kergetett volna,
Nem verne az élet
Az idegen sorba’ . . .
De most itten állók
Egyedül s öökre;
Ó-hazai hízunk
Gránát ledöntötte . . .*

(San-Francisco, 1915 május 7.)

II.

*Amikor elhagytam
Szülőföldem táját,
Épp egy varju-madár
Csahogatta szárnyát;
Fekétén szállongott
S kőrogott nagy mélyen,
Mint a honfi-bánat
A magyar szívében.
Azóta is mintha
Fölöttem szállongna,
Mintha minden madár
Sötét varju volna.*

(San-Francisco, 1916 szept. 30.)

Fábián Ferenc.

A Karácsony már ide világít.

Coregióának, a halhatatlan festőnek Drezdában örözt gyönyörű festményét, a híres „Szent éj“-et látjuk magunk előtt. A páratlan remekművön nem a fény és világosság legmagasabb és a homály legmélyebb fokozatainak kifejezése ragad meg, — bárha ez is csodálatosan tökéletes, — de megkap bennünket a képen kifejezett eszme nagyszerű fonsége. A kép úgy van megalkotva, hogy rajta minden világosság az Isteni Gyermektől, a Világ Világosságától ered, aki a körülötte lévő csoportokat épen úgy, mint a felhőn nyugvó angyalokat tökéletes napfényvel sugározza be.

A Karácsony már idevilágít. A kis Jézus már elindult az utra, És az Élet már megele-

venedett. És az *Igazság* után szomjasan nyulik ki a lelkünk . . .

A közeledéskor mindig *Nagykarácsony*, ha elmulik, mindig *Kiskarácsony* . . .

De azért előre világít és egyszer mégis csak Correggióának lesz majd igaza: felhőn nyugvó angyalokat és a Király körül levő csoportokat tökéletes napfény sugározza be! . . .

— **Halálozás.** Sieber Lajosné, sz. Benőcs Mária f. hó 14.-én 32 éves korában hirtelen elhalálozott. A kedves fiatal asszonyt szerető férjén kívül 5 apró leánygyermek siratja. Temetésén, amely 16-án ment vége, igen nagy részvét nyilvánult meg az árván maradt derék család iránt. A korán elköltözött fiatal asszonyt sok szegénye siratja, akiknek naponta nyújtott friss puha kenyert. Nyugodjék békében!

— **Az általános sztrájk**, amelyet a prágai kommunisták kezdtek és a szlovenszóiak, főképen a kassaiak folytattak, a vezérek jóvoltából Ungváron is kitört f. hó 16-án délelőtt 10 órakor. A munkásság nem is tudta mit céloz a „szimpáthia“ sztrájk, hanem azért belement. Azóta már nagyrészt meg is bánta és erős mozgalmat indított a sztrájkot kimondó pártvezetők megbuktatására és a szocialistáknak egy u. n. szabad csoportjának a megalakítására. Az általános sztrájk lefolyása igen röviden elmondható: a munkásság délelőtt bezárta, a rendőrség délután kinyitatta az izleteket. A munkásszerek azt hitték, hogy valóságos Cézáro, de Fallin kapitány bebizonyította, hogy nem engedi a rend megzavarását és ezért Gáit és Füzit elvitette Beregszászba. A munkásság nagyobb és öntudatosabb része belátta, hogy ez a munkásság érdekeinek ártott, már pénteken a szocialisták szabad csoportjához pártolt és me kezdte a munkát (6-7 en). Szolyván, Dolhán és Beregszászon egyáltalán nem volt mozgolódás, Munkács és Nagyszőlőssön kevesen sztrájkoltak. Akasztalatin 800 ember, Peregényben valamennyien. Az ungvári általános sztrájk napján eszünkbe jutott, hogy milyen lelkesen, sőt tapssal fogadták munkásaink egy szónok beszédjét, aki a nyáron a Határszéli Ujsággal lépett fel (akkoriban ez volt a divat) és miután felolvasta abból az első áldozók ünnepének leírását, különösen azt a kitétel, hogy az első áldozók közt „angyalok közt járunk“ — fölkacagott és a hallgatóság is kacagott . . . kacagott . . . Hát nekünk az a hitünk, hogy az ártatlan gyermek angyal. Az a hitünk, hogy van ég és van örök élet. De azért nem kacagunk, hanem szomorkodunk most, amikor látuk, hogy azok, akiknek csak földiekben, csak az anyagban van hitük, azokat most e földiekben, vagyis szocialdemokratá elveikért való küzdelmükben is megcsalták, tév-utra vezették. Három hitük volt: Istenben, magyarságukban és a szocialista elvek győzelmében való hitük. Az első kettőt önként feladták, a harmadikban megcsalattak. Mi sajnáljuk őket és kívánjuk, hogy mindhárom hitüket visszanyerhessék.

— **Köszönet.** *Rohn* Szeverin gy. igazgató az Ungmegyei Patronázs részére tűzifabeszerezésre 1000 K segélyt utalt ki, Fogadjja az Egyesület halás köszönetét. *Redth* pénzátos.

— **Dobrovzsky József letartóztatása és szabadonbocsátása.** F. hó 16-án este Dobrovzsky József tekintélyes polgárt detektívek letartóztatták, a vármegyeházán még akkor kihallgatták, másnap délután megvasalva és két ismeretlen egynél összekapcsolva a hadbíró-sághoz kísérték. A letartóztatás okál az emlegették, hogy Dobrovzsky József teendőjével utlevekhez segített volna olyan egynéket, akik még katonakötelesek. A feltevés annyira nem bizonyult valósnak, hogy Dobrovzskyt a hadbíró-ság már pénteken szabadon bocsátotta. Tény az, hogy Dobrovzsky a detektíveknek késő esti megjelenése és letartóztatási szándéka ellen erősen tiltakozott, de tény az is, hogyha igaz lett volna is a feltevés, akkor sem lett volna szabad egy 60 éves, többszörös háztulajdonost és a köz ügyében is sokat fáradozott embert azal megcsufolni, hogy megvasalva vitték végig a város utcáin. Ez ellen amint halljuk, Dobrovzsky panasszal fog élni.

— **A Kárpátaljai Földműves Szövetség** (Kaminszky-párt) végrehajtó bizottsága folyó hó 14-én délelőtt 10 órakor fülést tartott Munkácsón a Csillag szálló nagytermében. A hatóságot a gyűlésen Schwacha, Munkács város rendőrkapitánya képviselte. A gyűlés megnyitása után dr.

Vágnér

fűszer-, vegyes- és hentesáru-üzlete
ÁRPÁDVEZÉR-UTCA 49. sz. ALATT

megnyit!

Ajánlja olcsó árúit pontos kiszolgálással!

